

3.02.79

El llenguatge

Passar de frau

El sistema d'obtenir la forma catalana d'uns mots a partir dels corresponents del castellà, quan són plans, llevant-ne la darrera vocal, és tan «tradicional» com combatut. Així, de «unànim» n'hi ha que han tret «unànim», de «dadivoso» han tret «dadivós», de «entoldado» han fet «entoldat», i «agrícola», «cadals», «esqualid», etc, són mots obtinguts pel mateix procediment. Sembla talment com si la bondat de la forma catalana exigeixi només que acabi en consonant i que tingui una síl·laba menys que en castellà. Això, és cert en alguns casos, naturalment: rar, barat, clor, pol, bomber, cast., dard, cub, etc, i molts més que no són conflictius, com físic, músic, clar, car, madur, explícit, líquid, etc. Però, és clar que no es pot erigir ni en norma ni en sistema, ni de bon tros. En un bon nombre de casos, la forma catalana —encara que es tracti d'un mot amb un origen comú amb el del castellà— s'ha resolt molt divergentment.

Hem vist no fa gaire, en lletres de motlle ven vidents, la paraula frau escrita «fraud» obtinguda clarament, doncs, pel procediment que hem comentat. El fet, tanmateix, es pot qualificar de sorprenent: aquest mot designa una cosa —que no cal pas explicar— per dissort de permanent actualitat i creiem que, avui, qualsevol ciutadà d'aquest país pot haver ja tingut ocasió de llegir-ne, en català, alguna notícia o algun comentari. (Sobre el frau fiscal, per exemple!) D'altra banda, no són pas els mots acabats en aquests diftongs —au, eu, ai, etc— que ens manquen, en català: alguns, com frau, que ja el presentaven en la forma llatinitana originària; en d'altres, com allau —un altre mot de trista actualitat—, grau o palau aquest diftong és la conseqüència d'haver-se vocalitzat un so consonàntic del terme primitiu.

Segons l'Alcover-Moll frau és usat també significant «contraban». Efectivament, hem tingut ocasió de sentir diverses vegades, a banda i banda de la frontera, especialment a la Cerdanya, l'expressió passar de frau, tant en sentit transitiu —passar una cosa, una mercaderia—, com intransitiu: uns treballadors que han passat de frau, és a dir, «il·legalment».

El substantiu frau, significant «barrancada» o «congest», no és sinó una forma coincident de la que avui ens ocupa.

Albert Jané